

IZZIVI PRI PREPOZNAVANJU IN PODPORI DVOJNO IZJEMNIH UČENCEV V IZOBRAŹEVALNEM PROCESU

SANDRA HRENIĆ¹, MOJCA KUKANJA GABRIJELČIĆ² & VANJA RICCARDA
KISWARDAY²

Potrjeno/Accepted

15. 10. 2025

Objavljeno/Published

15. 12. 2025

¹Zavod Antona Martina Slomška, Maribor, Slovenija

²Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, Koper, Slovenija

CORRESPONDING AUTHOR/KORESPONDENČNI AVTOR

mojca.k.gabrijelcic@pef.upr.si

Abstract/Izveleček

Dvojno izjemni učenci, ki imajo nadarjenost v kombinaciji s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, so pogosto spregledani, kar ovira zagotavljanje ustrezne podpore v izobraževalnem procesu. V prispevku analiziramo stališča in usposobljenost strokovnih delavcev za delo s to skupino učencev ter načine pridobivanja znanja na področju dvojne izjemnosti. Rezultati raziskave kažejo, da se večina respondentov zaveda pomena prepoznavanja dvojne izjemnosti, vendar le redki sistematično in dosledno vključujejo ustrezne pedagoške pristope v prakso. Znanje na tem področju se večinoma pridobiva z neformalnimi viri in izmenjavo izkušenj, saj je ponudba formalnih strokovnih izobraževanj skromna. Poudarjena je potreba po razvoju specializiranih programov usposabljanja, ki bi izboljšali prepoznavanje in učinkovito podporo tej specifični skupini učencev.

Ključne besede:

dvojno izjemni učenci,
nadarjenost, posebne
potrebe, prepoznavanje,
usposobljenost.

Keywords:

dual exceptional
students, giftedness,
special needs,
recognition, teacher
training.

Challenges in Recognizing and Supporting Gifted Students with Dual Exceptionalities in the Educational Process

Twice-exceptional students, who have giftedness combined with special educational needs, are often overlooked, which hinders the provision of appropriate support in the educational process. This paper analyses the attitudes and competences of professionals working with this group of students, as well as the ways knowledge is acquired in this field. The research results show that most professionals recognize the importance of identifying twice-exceptionality, yet only a few systematically incorporate appropriate pedagogical approaches into practice. Knowledge in this area is mostly gained through informal sources and experience sharing, since formal professional training is limited. The need for developing specialized training programs is emphasized to improve the identification and effective support of this specific group of students.

UDK/UDC:

159.924-057.874

DOI <https://doi.org/10.18690/rei.4906>

Besedilo / Text © 2025 Avtor(ji) / The Author(s)

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirmega dela. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

University of Maribor Press

Introduction

Dvojno izjemni učenci predstavljajo kompleksno skupino v vzgoji in izobraževanju, saj združujejo visoke kognitivne sposobnosti in različne primanjkljaje, kot so učne težave, motnje pozornosti ali avtistični spekter (Baum, Schader in Owen, 2021). V slovenskem prostoru so opredeljeni kot učenci, pri katerih je na enem področju ali več področjih prepoznana izjemnost (npr. visoki intelektualni potenciali in/ali talenti), hkrati pa imajo tudi različne primanjkljaje, ovire ali motnje (Ančimer Aljaž in Juriševič, 2018). V širši definiciji sem prištevamo še učence iz deprivilegiranega okolja, begunce itd. (Lep, 2020). Njihova edinstvena kombinacija močnih in šibkih področij lahko povzroči izzive pri prepoznavanju in ustreznem pedagoškem pristopu, saj mnogi med njimi ostanejo neidentificirani, kar vodi v pomanjkljivo pedagoško-psihološko podporo (Reis, Baum in Burke, 2014).

Kljub svojemu visokemu potencialu za določene dosežke številni dvojno izjemni učenci ne uspejo v celoti razviti svojih sposobnosti, saj šolski sistemi pogosto niso prilagojeni njihovim specifičnim potrebam (Foley-Nicpon idr., 2011). Raziskave kažejo, da učitelji pogosto nimajo dovolj znanja o dvojni izjemnosti, kar lahko vodi do neustreznih pedagoških praks (Beckmann in Minnaert, 2018).

Njihova prepričanja in stopnja osveščenosti pomembno vplivajo na način, kako prepoznavajo in podpirajo dvojno izjemne učence v učilnici (Bianco, 2005). V prispevku preučujemo stališča učiteljev o dvojni izjemnih učencih ter učinkovitost obstoječih sistemov podpore. Analiziramo tudi, v kolikšni meri so učitelji seznanjeni z značilnostmi te skupine učencev ter kako dodatna izobraževanja vplivajo na njihovo pripravljenost za diferencirano poučevanje. Kot ugotavljata Lovett in Sparks (2011), ustrezno strokovno izobraževanje učiteljev močno prispeva k prepoznavanju in podpori dvojno izjemnih učencev, kar omogoča učinkovitejšo inkluzivno izobraževanje. Z raziskavo želimo prispevati k širšemu razumevanju dvojne izjemnosti in spodbujanju inkluzivne prakse v slovenskem šolstvu. Identifikacija in prilagojen pristop sta ključna za zagotavljanje ustreznih izobraževalnih strategij, ki bodo dvojno izjemnim učencem omogočile doseganje njihovega polnega potenciala (Trail, 2022).

Dvojno izjemni učenci: izživi, prepoznavanje in podpora

Dvojno izjemni učenci (ang. »2e« oz. Twice-Exceptional) so posamezniki, pri katerih so prisotne tako nadpovprečne intelektualne sposobnosti kot tudi učne težave, kot

so disleksija, ADHD (ang. Attention-deficit/hyperactivity disorder), avtizem ali druge nevrološke motnje. To stanje je pogosto spregledano zaradi navideznega nasprotja med njihovimi nadpovprečnimi sposobnostmi in specifičnimi težavami, kar otežuje prepoznavanje in ustrezno podporo (Baum, Schader in Owen, 2021). Kot opozarja Lep (2015), sta prepoznavanje otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami in identifikacija nadarjenosti dva ločena postopka, zaradi česar ni skupnih, enotnih evidenc in vpogleda v učenčevo dvojno izjemnost. Ob tem izpostavi tudi, da učenčevi primanjkljaji, ovire oziroma motnje lahko prikrivajo potencialne oziroma nadarjenost ali obratno, kar otežuje ustrezno prepoznavo obeh področij. Ugotavlja tudi, da strokovni delavci v šolah zaznavajo učence s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami večinoma kot tiste, ki imajo zgolj težave, s čimer se pogosto spregleda morebitna prisotnost nadarjenosti.

Dvojno izjemni učenci predstavljajo edinstvene izzive za učitelje, svetovalce in starše, saj njihovo identifikacijo pogosto preprečuje neenakomerna narava njihovih sposobnosti in težav (Reis, Baum in Burke, 2014). Dvojno izjemni učenci imajo visoke intelektualne sposobnosti, vendar se hkrati soočajo z učnimi težavami, to pa lahko vpliva na njihovo šolsko uspešnost in prepoznavanje njihovih potencialov. To vključuje visoko raven ustvarjalnosti in napredno razmišljanje, vendar tudi težave pri organizaciji, koncentraciji in socialnih interakcijah.

Razumevanje njihovih posebnosti zahteva celostno obravnavo, ki upošteva tako njihove prednosti kot pomanjkljivosti. Dvojno izjemni učenci pogosto izkazujejo visoko stopnjo radovednosti in ustvarjalnosti, njihovo divergentno mišljenje omogoča reševanje kompleksnih problemov, vendar je to pogosto neprepoznavno, saj so lahko njihova šibka področja, kot je pomanjkanje organizacijskih spretnosti, bolj očitna (Trail, 2022). Poleg visokih intelektualnih sposobnosti se pogosto soočajo z učnimi težavami, kot so težave s spominom, koncentracijo in izvršilnimi funkcijami (Montgomery, 2015). Ta neenakomerna akademska uspešnost lahko povzroča frustracije, saj učenci na nekaterih področjih izstopajo, medtem ko na drugih močno zaostajajo. Zaradi neustreznega prepoznavanja svojih sposobnosti se lahko počutijo nerazumljene, kar lahko vodi v čustvene in vedenjske težave (Neihart, 2003; 2008). Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev je lahko izjemno zahtevno. Dvojna izjemnost namreč pogosto ostane neopažena, ker so njihovi visoki potenciali prikriti zaradi njihovih učnih in drugih težav. Pomanjkanje enotnega pristopa k diagnostiki in oceni teh učencev povzroča, da pogosto ostanejo v senci drugih, bolj očitnih potreb (Reis idr., 2014). Zaradi napačne identifikacije učenci ne dobijo ustrezne podpore, to pa v nadaljevanju pogosto pomeni, da ne morejo doseči svojega polnega

potenciala (Mullet in Rinn, 2015). Za učinkovito podporo dvojno izjemnim učencem je nujno sprejeti prilagoditve v učnem okolju. Kljub temu da so izzivi številni, jim je mogoče zagotoviti ustrezno podporo s prilagoditvami učnih metod, vsebin in ciljev. Diferencirano poučevanje omogoča, da se učencem zagotovi priložnost za napredovanje na močnih področjih, hkrati pa se jim nudi podpora pri šibkih področjih. Ta pristop omogoča prilagoditve učnih nalog, ki ustrezajo njihovim potrebam, in sicer z namenom ustvariti izzive, ki jih bodo spodbudili k napredku (Tomlinson, 2014; 2017).

Za učence z dvojno izjemnostjo je treba razviti personalizirane izobraževalne načrte, ki upoštevajo tako njihove nadpovprečne sposobnosti kot tudi učne težave. V slovenskem izobraževalnem prostoru trenutno obstajata dva ločena mehanizma za podporo učencem z različnimi potrebami: za nadarjene učence je predviden personalizirani načrt vzgojno-izobraževalnega dela (PeNAD), ki izhaja iz koncepta bogatitve in razvijanja potencialov (Strokovna izhodišča posodobitve koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi, 2019), medtem ko se za učence s posebnimi potrebami oblikuje individualizirani program (IP), osredinjen predvsem na prilagoditve in odpravljanje primanjkljajev (ZUOPP-1, 2011).

Smiselno bi bilo razmisliti o vzpostavitvi integriranega in individualiziranega načrta podpore, prilagojenega potrebam dvojno izjemnih učencev. Tak načrt bi temeljil na povezovanju elementov obeh obstoječih modelov – PeNAD in IP – ter omogočal uravnoteženo, usklajeno in razvojno naravnano podporo. Ključno vlogo pri oblikovanju in izvajanju takšnega načrta naj imajo učitelji, starši in strokovni delavci, ki skupaj oblikujejo konkretne cilje ter strategije za učenje in napredek učenca. Poleg akademske podpore je bistvenega pomena tudi zagotavljanje čustvene podpore in spodbujanje razvoja socialnih veščin, saj se dvojno izjemni učenci pogosto srečujejo s čustvenimi stiskami in socialno izolacijo (Kaufman, 2018). Zaradi pomanjkanja sistemskih rešitev in celostnega pristopa ni predviden integrirani načrt, ki bi celovito naslovil oba vidika učenčevega razvoja, čeprav raziskave (npr. Baum, Schader in Owen, 2021; Kaufman, 2018) jasno poudarjajo potrebo po uravnoteženi podpori, ki hkrati spodbuja razvoj sposobnosti in nudi ustrezne prilagoditve za premagovanje težav.

Skupine dvojno izjemnih učencev

(i) Pri dvojno izjemnih učencih z avtizmom je podpora pogosto pretežno usmerjena v njihove posebne vzgojno-izobraževalne potrebe, zaradi česar področja njihove nadarjenosti pogosto ostanejo prezrta in se ne razvijajo ustrezno. Čeprav se ti učenci soočajo z različnimi izzivi, povezanimi z avtizmom, pogosto izražajo izrazite specifične interese, v katere vlagajo veliko časa in truda – ti interesi zato zahtevajo prepoznavo in ciljno spodbudo. Zanje je značilna tudi visoka sposobnost osredinjanja na podrobnosti, kar jim omogoča doseganje izjemnih rezultatov na ozko usmerjenih področjih. Vendar pa je pri delu z njimi nujno tudi načrtno razvijanje socialnih veščin, prilagoditvenih spretnosti ter zagotavljanje podpore na njihovih šibkejših področjih (Madaus idr., 2022; McFadden, 2017).

(ii) Dvojno izjemni učenci z motnjami vida imajo željo po učenju na izbranem interesnem področju, so motivirani in učinkoviti pri nalogah. Zanje je pomembno prilagoditi okolje, dostop do informacij in učne pripomočke, da se lahko razvijajo v svojih močnih področjih, kot so abstraktno mišljenje, spomin na zvoke in občutljivost na glasbo (Rooks in June Maker, 2009).

(iii) Dvojno izjemni učenci z motnjami sluha: nadarjenost pri učencih z motnjami sluha je pogosto spregledana, kljub temu pa se lahko izraža v izjemnem spominu, razviti sposobnosti reševanja problemov in močnih interesih za posamezna področja (Hermon, 2002). Da bi se ti potenciali lahko ustrezno razvijali, je treba zagotoviti prilagoditve, ki učencem olajšajo dostop do učnih vsebin in komunikacije. Težave, kot so učne, jezikovne in pozornostne motnje, pa zahtevajo individualizirani pristop, ki upošteva tako njihove močne kot šibke strani ter jim omogoča optimalen učni in osebni napredek (Gharashi, 2015).

(iv) Dvojno izjemni učenci s težavami na gibalnem, psihomotoričnem in senzomotoričnem področju: motorične težave se lahko pojavijo na različnih stopnjah, vendar imajo lahko ti učenci dobre kognitivne sposobnosti in zmožnosti reševanja problemov, prav tako so lahko zelo spretni na področju socialnih veščin. Glede na značilnosti njihove oviranosti je pomembno, da se jim ustrezno prilagodi učno okolje in zagotovi dostopnost in aktivno udeležbo v šolskih in obšolskih dejavnostih, hkrati pa se spodbuja njihov napredek tudi na področjih njihovih primanjkljajev (Reis in Renzulli, 2004).

(v) Dvojno izjemni učenci s splošnimi in specifičnimi učnimi težavami se pogosto soočajo z izzivi na področju izvršilnih funkcij, procesiranja informacij in samega učnega procesa. Njihove težave se lahko kažejo v obliki disleksije, disgrafije,

disortografije, diskalkulije ali dispraksije. Zanje je značilen izrazito nesinhron razvoj – ob pomembnih primanjkljajih hkrati izkazujejo tudi izrazita področja nadarjenosti. Takšno neravnovesje pogosto povzroča frustracije in sproža obrambne mehanizme, saj učenci brez ustreznih strategij za kompenzacijo šibkih področij težko uresničujejo svoje inovativne zamisli. Visoka pričakovanja okolice v kombinaciji s pogostimi učnimi neuspehi pogosto vodijo v zmanjšano samopodobo ter v izogibanje šolskim nalogam in obveznostim. Ključno je, da učitelji prepoznajo njihove sposobnosti in jih usmerijo v področja, kjer lahko izražajo svojo nadarjenost, s čimer se krepi njihova motivacija in samospoštovanje. Ob tem pa je nujno zagotoviti tudi ustrezno podporo za premagovanje učnih primanjkljajev in razvoj izvršilnih spretnosti (Beckley, 1998; Magajna, 2007).

(vi) Dvojno izjemni učenci z motnjo pozornosti s hiperaktivnostjo (ADHD) predstavljajo specifično skupino, saj več kot polovica nadarjenih učencev izpolnjuje diagnostična merila za to motnjo. Pogosto izkazujejo izjemno kreativno mišljenje ter sposobnost t. i. hiperfokusa – intenzivne in dolgotrajne osredinjenosti na dejavnosti, ki jih zanimajo in v katerih uživajo. Kljub tem izrazitim kognitivnim prednostim pa njihova nadarjenost pogosto ostaja neopažena zaradi pogostega motečega vedenja, ki ga okolje pogosto interpretira kot problematično. Ti učenci so praviloma zelo občutljivi na zunanje in notranje dražljaje, zato potrebujejo varno, sprejemajoče in spodbudno okolje ter zahtevne, kompleksne naloge, ki jih motivirajo. Zaradi težav z izvršilnimi funkcijami pa se pogosto soočajo s težavami pri načrtovanju, organizaciji in dokončevanju nalog. Pomembno je, da jim zagotovimo ustrezne intelektualne izzive ter hkrati učinkovito podporo na področju čustvenega in socialnega razvoja (Lee in Olenchak, 2015; Neihart, 2003).

Vse skupine dvojno izjemnih učencev se soočajo z edinstvenimi izzivi in potrebujejo prilagoditve, ki omogočajo tako prepoznavanje in razvijanje njihovih nadarjenosti kot tudi ustrezno podporo pri obvladovanju primanjkljajev, ovir ali motenj. Pomembno je, da učitelji izražajo naklonjenost, prepoznavajo močna področja teh učencev ter so pripravljeni nuditi podporo pri premagovanju njihovih šibkosti.

Delo z dvojno izjemnimi učenci

Delo z dvojno izjemnimi učenci v osnovni šoli zahteva celosten in integrirani pristop, ki upošteva tako izobraževanje nadarjenih učencev kot učencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. V slovenskem izobraževalnem sistemu je za učence s posebnimi potrebami predviden individualizirani program (IP), ki naj bi bil

specifičen, merljiv, izvedljiv, realen in časovno opredeljen, skladno z metodo SMART (ang. Specific, Measurable, Achievable, Relevant, and Time-bound; Kiswarday, 2018; Watson, 2019). Vendar pa sta vsebina in obseg IP po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1, 2011) pogosto premalo natančno opredeljena, kar predstavlja izziv za učinkovito načrtovanje in izvajanje podpore. Pri dvojno izjemnih učencih, ki imajo hkrati nadarjenost/ posebne talente in specifične primanjkljaje, ovire ali motnje, pa se pojavlja dilema glede ustreznosti obstoječih načrtov pomoči. Namreč, za nadarjene učence obstaja koncept personaliziranega načrta vzgojno-izobraževalnega dela, ki se osredinja na razvijanje potencialov, medtem ko IP naslavlja predvsem potrebe po prilagoditvah in podpori pri premagovanju učnih težav. Zaradi ločenega obravnavanja teh področij v praksi pogosto učenci prejmejo le enega od obeh načrtov, kar ne omogoča celovite in usklajene podpore.

Zato je za učinkovito delo z dvojno izjemnimi učenci nujno upoštevati tri ključna področja: (i) izobraževanje nadarjenih učencev, (ii) podpora učencem s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami in (iii) integracijo obeh pristopov za celostno obravnavo (Košnik idr., 2023). V okviru načrtovanja podpore je zato priporočljivo oblikovati integrirane individualizirane programe, ki bodo vključevali tako cilje razvoja nadarjenosti kot tudi strategije za obvladovanje učnih ovir, s čimer se zagotovi uravnotežen in prilagojen pristop k učenčevemu razvoju in uspehu (Neumann, 2004). Tudi pri delu z dvojno izjemnimi učenci je ključen timski pristop med različnimi strokovnimi delavci na šoli, ki prispevajo svoj razmislek glede na različna področja, kjer se srečujejo in delajo z dvojno izjemnim učencem. Ključno vlogo v ožji strokovni skupini, ki sodeluje pri načrtovanju, izvijanju in evalvaciji individualiziranega programa (IP) za dvojno izjemnega učenca, ima svetovalni delavec ali drugi strokovni delavec šole, ki opravlja naloge koordinatorja za delo z nadarjenimi. S svojim strokovnim znanjem in izkušnjami prispeva dragocen vpogled v učenčevo nadarjenost ter aktivno sodeluje pri oblikovanju ciljev, prilagoditev in drugih oblik podpore, ki so prilagojene individualnim potrebam učenca (Košnik, 2025).

Raziskovalni problem, namen in cilji

Raziskava prvenstveno izhaja iz premise, da je na področju prepoznavanja in zagotavljanja ustreznih prilagoditev za dvojno izjemne učence še veliko možnosti za izboljšave (Kiswarday, 2017). Namen raziskave je proučiti stališča učiteljev glede

dvojne izjemnosti in njihovih izkušenj z njenim prepoznavanjem v šolskem okolju. Raziskovalni cilji so: (i) ugotoviti, kako osveščeni so učitelji za prepoznavanje in delo z dvojno izjemnimi učenci; (ii) raziskati, kako učitelji ocenjujejo lastno usposobljenost za delo z dvojno izjemnimi učenci; (iii) ugotoviti, ali je ponujenih dovolj izobraževanj na področju dvojne izjemnosti.

Raziskovalne hipoteze

H1: Večina učiteljev je seznanjena z značilnostmi in odkrivanjem dvojno izjemnih učencev. H2: Večina učiteljev meni, da za delo z dvojno izjemnimi učenci niso dovolj usposobljeni.

H3: Večina učiteljev meni, da je na voljo premalo dodatnih izobraževanj s področja dvojne izjemnosti.

Raziskovalne metode

Raziskava je temeljila na kvantitativnem raziskovalnem pristopu, pri čemer sta bila uporabljeni deskriptivna in kavzalno-neeksperimentalna metoda. Deskriptivna metoda je omogočila zbiranje podatkov o stališčih in izkušnjah strokovnih delavcev, medtem ko je kavzalno-neeksperimentalna metoda omogočila analizo medsebojnih povezav med različnimi dejavniki, ki vplivajo na prepoznavanje in podporo dvojno izjemnim učencem.

Raziskovalni vzorec

V raziskavi je sodelovalo 150 strokovnih delavcev, ki so bili predstavniki različnih delovnih mest v šolah: 20 % (30 anketirancev) učiteljev razrednega pouka; 34 % (51 anketirancev) učiteljev predmetnega pouka; 27 % (40 anketirancev) učiteljev za dodatno strokovno pomoč; 8 % (13 anketirancev) učiteljev v oddelku podaljšanega bivanja/jutranjem varstvu; 11 % (16 anketirancev) svetovalnih delavcev. Uporabljen je bil neslučajnostni priložnostni vzorec.

Pripomočki

Za zbiranje podatkov je bil uporabljen spletni anketni vprašalnik, to je omogočilo dostop do širšega kroga strokovnih delavcev in poenostavilo postopek zbiranja podatkov v omejenem časovnem okviru. Spletna anketa je bila izbrana kot glavni pripomoček, saj omogoča enostavno distribucijo in zbiranje odgovorov anketirancev v različnih geografski lokacijah, s tem pa povečuje reprezentativnost vzorca.

Postopek zbiranja podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo junija in julija 2024. Podatke o stališčih in osveščenosti učiteljev o dvojno izjemnih učencih smo zbirali s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, ki je bil objavljen v zaprtih pedagoških skupinah na družbenih omrežjih

Obdelava podatkov

Podatki so bili obdelani s pomočjo računalniškega programa IBM SPSS Statistic 26, pri čemer so bile izvedene analize deskriptivne in inferenčne statistike. Za preverjanje hipotez in ugotavljanje statistične pomembnosti so bili uporabljeni različni statistični preizkusi, kot so Kolmogorov-Smirnov test normalnosti porazdelitve, Mann-Whitneyjev test, Hi-kvadrat test in Kruskal-Wallisov test.

Omejitve raziskave

Pri interpretaciji rezultatov je treba upoštevati določene omejitve raziskave. Ena ključnih je uporaba neslučajnostnega priložnostnega vzorca, kar lahko vpliva na omejeno možnost posploševanja ugotovitev na širšo populacijo strokovnih delavcev. Poleg tega je bil delež anketiranih svetovalnih delavcev sorazmerno nizek, to pa predstavlja pomembno omejitev, saj imajo prav ti strokovnjaki v šolskem okolju ključno vlogo pri prepoznavanju dvojno izjemnih učencev ter zagotavljanju podpore drugim strokovnim delavcem na tem področju. Zaradi tega raziskava morda ne odraža v celoti perspektiv in izkušenj vseh relevantnih strokovnjakov.

Rezultati in razprava

Poznavanje in razumevanje pojma dvojne izjemnosti

Rezultati kažejo, da večina strokovnih delavcev (78 %) pravilno razume pojem dvojne izjemnosti kot kombinacijo nadarjenosti in posebnih potreb, kar je ključno za ustrezno podporo tej skupini učencev. Kljub temu pa le 19 % prepozna dvojno izjemnost kot kombinacijo nadarjenosti in specifičnih učnih težav. Razlogi za nepoznavanje pojma dvojne izjemnosti med strokovnimi delavci so večplastni. Ena od ključnih omejitev je pomanjkanje specializiranih izobraževanj in strokovnih usposabljanj, ki bi omogočila poglobljeno razumevanje tega kompleksnega področja. Poleg tega v slovenskem pedagoškem prostoru še vedno primanjkuje enotnih in jasnih strokovnih smernic za prepoznavanje ter podporo dvojno izjemnim učencem,

kar vodi v različne interpretacije in nejasnosti. Tradicionalno ločeno obravnavanje nadarjenosti in posebnih vzgojno-izobraževalnih potreb v šolskem sistemu otežuje celosten pristop k učencem, ki izkazujejo obe značilnosti hkrati. Dostopnost do strokovne literature o dvojni izjemnosti je dodatno omejena zaradi prevladujoče tujejezičnosti virov, to pa predstavlja izziv za širšo strokovno rabo v slovenskem okolju. Nenazadnje pa praktične omejitve, kot so pomanjkanje časa, kadrovskih virov in podpore v šolskem okolju, zmanjšujejo možnost, da bi strokovni delavci sledili novim spoznanjem in učinkovito naslavljali specifične potrebe dvojno izjemnih učencev.

Izkušnje pri poučevanju dvojno izjemnih učencev

Rezultati kažejo, da je več kot polovica anketirancev (56 %) ocenila, da ima izkušnje pri poučevanju dvojno izjemnih učencev, medtem ko 44 % takšnih izkušenj ni prepoznalo oziroma jih ni zaznalo. To ne pomeni nujno, da teh učencev v njihovem delu ni bilo, temveč kaže na možnost, da nekateri učitelji niso prepoznali dvojne izjemnosti pri učencih, s katerimi so delali. Kot opozarjata Lep (2012; 2015) in Magajna (2010), lahko učenci z visokimi sposobnostmi prikritje svoje učne težave, zaradi česar je prepoznavanje dvojne izjemnosti oteženo. Iz tega izhaja potreba po večji ozaveščenosti in strokovni usposobljenosti učiteljev, da znajo prepoznati in ustrezno podpreti učence z dvojno izjemnostjo tudi takrat, ko simptomi niso očitni.

Vir znanja za delo z dvojno izjemnimi učenci

Najpogostejši viri pridobivanja znanja za delo z dvojno izjemnimi učenci so izmenjava strokovnih izkušenj znotraj strokovne skupnosti (28 %), strokovna literatura (21 %), študijski programi (19 %) ter izobraževanja in delavnice (12 %). Rezultati kažejo, da je pridobivanje znanja močno odvisno od sodelovanja in izmenjave informacij ter uporabe strokovne literature. Ta ugotovitev poudarja potrebo po izboljšani dostopnosti kakovostnih strokovnih izobraževanj in formalnih usposabljanj, ki bi sistematično krepila strokovne kompetence za delo z dvojno izjemnimi učenci.

Ocena lastne usposobljenosti za prepoznavanje in delo z dvojno izjemnimi učenci
Povprečna ocena lastne usposobljenosti za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev znaša 3,0 ($\bar{x} = 3,0$), kar kaže, da anketiranci svojo usposobljenost na tem področju

ocenjujejo kot dobro. Standardni odklon ($\sigma = 1,10$) nakazuje relativno visoko razpršenost ocen, kar pomeni, da mnenja o lastni usposobljenosti med anketiranci precej nihajo. Kar 40 % jih ocenjuje svoje kompetence kot dobre, 28 % kot prav dobre, medtem ko 25 % ocenjuje svojo usposobljenost kot zadostno ali slabo. Le 7 % anketirancev svojo usposobljenost ocenjuje kot odlično. Ti rezultati kažejo na prisotno visoko stopnjo samoocene in raznolikost v zaznavanju lastnih sposobnosti za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev.

Delo z dvojno izjemnimi – Povprečna ocena usposobljenosti za delo z dvojno izjemnimi učenci znaša 3,0 ($\bar{x} = 3,0$), kar kaže, da anketiranci svojo usposobljenost ocenjujejo kot dobro. Standardni odklon ($\sigma = 0,98$) kaže na zmerno razpršenost odgovorov, pri čemer so ocene večinoma osredinjene, vendar so prisotne tudi izrazite razlike med posamezniki. Največji delež anketirancev (46 %) ocenjuje svojo usposobljenost kot dobro, kar kaže na solidno osnovno raven kompetenc za delo s to specifično skupino učencev. Kljub temu približno 22 % anketirancev (9 % kot slabo in 13 % kot zadostno) ocenjuje, da njihova usposobljenost ni zadostna za učinkovito delo z dvojno izjemnimi učenci. Dodatnih 27 % anketirancev svojo usposobljenost ocenjuje kot prav dobro, medtem ko le 5 % meni, da je njihova usposobljenost odlično razvita. Ti podatki kažejo, da le omejen delež strokovnih delavcev ocenjuje, da so popolnoma pripravljeni za delo z dvojno izjemnimi učenci.

Stališča strokovnih delavcev do dvojne izjemnosti in dvojno izjemnih učencev

Strokovni delavci v raziskavi so izrazili stališče o različnih vidikih dela z dvojno izjemnimi učenci, zlasti glede na njihove potrebe, prepoznavanje in podporo. Najvišje ocenjena trditev je bila, da je pri delu z dvojno izjemnimi učenci treba večji poudarek nameniti njihovim močnim področjem, ne pa samo primanjkljajem ($\bar{x} = 3,7$, $\sigma = 0,96$). To kaže, da strokovni delavci razumejo pomen osredinjanja na močna področja učencev, to pa je ključno za spodbujanje njihove motivacije, samopodobe in učnega napredka (Obed idr., 2020). V tem kontekstu se strokovni delavci zavedajo tudi težav pri prepoznavanju dvojne izjemnosti, saj je trditev, da so ti učenci pogosto spregledani, zaradi neodkritja ($\bar{x} = 3,6$, $\sigma = 0,99$), dobila visoko povprečno oceno. Po drugi strani pa so se strokovni delavci nekoliko bolj distancirali od trditev, da dvojno izjemni učenci nimajo učnih težav ($\bar{x} = 1,9$, $\sigma = 0,66$) ali da zmorejo sami premagovati primanjkljaje brez pomoči ($\bar{x} = 2,0$, $\sigma = 0,69$).

To kaže na razumevanje, da dvojno izjemni učenci potrebujejo ustrezno podporo, da lahko razvijajo svoje učne sposobnosti in premagujejo ovire, ki jih spremljajo zaradi kombinacije nadarjenosti in posebnih potreb (Kiswarday, 2017). Prav tako so strokovni delavci razumeli, da slabi učni uspehi teh učencev niso posledica premalo truda, temveč so povezani s težavami, ki izhajajo iz njihovih specifičnih potreb in primanjkljajev ($\bar{x} = 2,0$, $\sigma = 0,84$). Raziskava je prav tako pokazala pomanjkanje dodatnih izobraževanj za strokovne delavce na področju nadarjenosti, posebnih potreb in dvojne izjemnosti. Kar 87 % anketiranih strokovnih delavcev meni, da ni dovolj razpoložljivih izobraževalnih priložnosti s teh področij. Kljub temu se je le tretjina strokovnih delavcev (33 %) v zadnjih desetih letih udeležila dodatnih izobraževanj na teh področjih, kar nakazuje potrebo po večjih prizadevanjih za profesionalni razvoj v tem specifičnem segmentu. Povečanje števila usmerjenih učencev, predvsem zaradi naraščajočih odločb za učence z ADHD in drugimi primanjkljaji, zahteva širitev znanja strokovnih delavcev, da bi bili pripravljeni na učinkovitejše delo z dvojno izjemnimi učenci (Vovk Ornik idr., 2023).

H1: Večina učiteljev je seznanjenih z značilnostmi in odkrivanjem dvojno izjemnih učencev.

Tabela 1

Analiza variance za razlike v oceni lastne usposobljenosti za odkrivanje dvojno izjemnih učencev glede na poznavanje pojma dvojno izjemni učenci.

Pojem dvojne izjemnosti	n	$\bar{x}$	s	Levenov preizkus enakosti varianc				Analiza variance	
				F	g ₁	g ₂	P	F	P
Nadarjeni učenci in učenci s posebnimi potrebami.	116	3,10	1,098	0,280	2	147	0,756	2,052	0,132
Nadarjeni učenci in učenci s specifičnimi učnimi težavami	29	2,86	1,060						
Otroci s posebnimi potrebami znotraj dveh skupin	5	2,20	1,095						
otrok s posebnimi potrebami ali več									
Skupaj	150	3,03	1,099						

Iz preglednice 1 lahko razberemo, da lastno usposobljenost za odkrivanje dvojno izjemnih učencev najvišje ocenjujejo strokovni delavci, ki trdijo, da so dvojno izjemni učenci tisti, ki so prepoznani hkrati kot nadarjeni učenci in učenci s posebnimi potrebami ($\bar{x} = 3,10$); sledijo strokovni delavci, ki trdijo, da so dvojno izjemni učenci tisti, ki so prepoznani hkrati kot nadarjeni učenci in imajo specifične učne težave ($\bar{x} = 2,86$). Najnižje pa lastno usposobljenost za odkrivanje dvojno izjemnih učencev ocenjujejo tisti strokovni delavci, ki trdijo, da so dvojni izjemni učenci tisti, ki so prepoznani kot otroci s posebnimi potrebami znotraj dveh skupin otrok s posebnimi potrebami ali več ($\bar{x} = 2,20$). Spricho upravičenosti predpostavke o homogenosti varianc ($F = 0,280$, $g_1 = 2$, $g_2 = 147$, $P = 0,756$) smo opravili še preizkus analize variance. Vrednost F ($F = 2,052$) za ANOVA-test (ang. Analysis of Variance) kaže, da je bila izvedena analiza variance med temi tremi skupinami. Vrednost P ($P = 0,132$) je večja od 0,05, kar pomeni, da ni statistično pomembne razlike v povprečnih ocenah teh treh skupin. To kaže, da ni pomembnih razlik v stališčih strokovnih delavcev glede dvojne izjemnosti med omenjenimi skupinami. χ^2 -preizkus hipoteze enake verjetnosti za oceno lastne usposobljenosti za odkrivanje oz. prepoznavanje dvojno izjemnih učencev med vsemi strokovnimi delavci. Vrednost P ($P = 0,001$) je manjša od 0,05, kar pomeni, da obstajajo statistično pomembne razlike med dejanskimi in pričakovanimi pogostostmi v ocenah usposobljenosti strokovnih delavcev za prepoznavanje in delo z dvojno izjemnimi učenci. Vrednost $\chi^2 = 56,267$ je dovolj visoka, da podpira zaključek, da se distribucija ocen razlikuje od pričakovane, kar pomeni, da so mnenja strokovnih delavcev raznolika glede na njihovo oceno lastne usposobljenosti. Rezultati χ^2 -preizkusa kažejo, da strokovni delavci niso enotni pri oceni svoje usposobljenosti za prepoznavanje in delo z dvojno izjemnimi učenci. Statistična pomembnost teh razlik kaže, da bi bilo smiselno nadaljevati z raziskavami o dejavnikih, ki vplivajo na te ocene, ter spodbujati dodatna izobraževanja in podporo za strokovne delavce.

H2: Večina učiteljev meni, da za delo z dvojno izjemnimi učenci niso dovolj usposobljeni.

Kolmogorov-Smirnov preizkus normalnosti porazdelitve je statistično pomemben ($2P = 0,000$) kar pomeni, da se ocene usposobljenosti strokovnih delavcev za delo ne porazdeljujejo normalno. Rezultati analize ocene usposobljenosti za delo z dvojno izjemnimi učenci kažejo, da so povprečne ocene strokovnih delavcev na splošno sorazmerno visoke, saj je aritmetična sredina 3,04, kar nakazuje, da se večina anketirancev ocenjuje kot "dobro" usposobljene za delo z dvojno izjemnimi učenci.

Tabela 2

Osnovna deskriptivna statistika in rezultat Kolmogorov-Smirnovega preizkusa za spremenljivko ocena usposobljenosti za delo z dvojno izjemnimi učenci

Spremenljivka	N	Min	Max	$\bar{x}$	KA	KS	Preizkus normalnosti porazdelitve	
							Z	2P
Ocena usposobljenosti za delo	150	1	5	3,04	-0,382	-0,035	0,257	0,000

Poudariti je treba, da kurtoza znaša -0,382, pomeni, da se ocene ne koncentrirajo zgolj okoli sredine, temveč so porazdeljene bolj enakomerno. Vendar pa preizkus normalnosti porazdelitve ($Z = 0,257$ in $P = 0,000$) kaže, da porazdelitev ocen ni popolnoma normalna. P-vrednost 0,000 (manjša od 0,05) kaže, da so rezultati statistično značilni in odstopajo od normalne porazdelitve, kar nakazuje, da so ocene usposobljenosti bolj razpršene in niso enakomerno porazdeljene. Ugotavljamo, da se nekateri strokovni delavci ocenjujejo kot zelo usposobljeni, drugi pa kot manj usposobljeni, to pa izpostavi raznolikost mnenj in izkušenj, ki jih imajo anketiranci pri delu z dvojno izjemnimi učenci.

H3: Večina učiteljev meni, da je na voljo premalo dodatnih izobraževanj s področja dvojne izjemnosti.

Rezultati analize prikazujejo, da je le 13 % anketiranih strokovnih delavcev opravilo ustrezno usposabljanje za delo z dvojno izjemnimi učenci, medtem ko velika večina (87 %) takšnega usposabljanja ni imela. Ta podatek jasno kaže na pomanjkanje formalnih izobraževanj in usposabljanj na tem področju, to pa lahko vpliva na učinkovitost prepoznavanja in podpore tej skupini učencev. Statistična analiza s preizkusom hi-kvadrat ($\chi^2 = 80,667$, $g = 1$, $P = 0,000$) kaže, da je razlika med skupinama (tisto, ki se je usposabljala, in tisto, ki se ni) statistično značilna ($P < 0,05$). To pomeni, da je razkorak med strokovnimi delavci, ki imajo, in tistimi, ki nimajo ustreznega znanja, zelo izrazit. Ti podatki potrjujejo potrebo po sistematičnem uvajanju dodatnih izobraževanj in strokovnega usposabljanja, saj velika večina učiteljev trenutno nima zadostnega znanja za prepoznavanje in podporo dvojno izjemnim učencem. Brez ustrezne strokovne podpore obstaja tveganje, da ti učenci ne bodo deležni ustreznih prilagoditev in podpore, to pa bi lahko negativno vplivalo na njihov učni uspeh in socialno vključevanje.

Sklepne ugotovitve

Z raziskavo potrjujemo, da so strokovni delavci na splošno seznanjeni z osnovnimi značilnostmi dvojno izjemnih učencev, vendar se soočajo s pomanjkanjem usposobljenosti za učinkovito delo z njimi. Dvojno izjemni učenci so tisti, ki se soočajo tako z nadarjenostjo na določenih področjih kot tudi z učnimi težavami ali specifičnimi učnimi težavami, kar zahteva kompleksen in diferenciran pristop pri poučevanju (Ančimer Aljaž in Juriševič, 2018; Košnik, 2025; Lep, 2020; Pemberton, 2004).

Ugotovitve raziskave kažejo, da je le majhen delež strokovnih delavcev v osnovni šoli zmožen prepoznati dvojno izjemne učence, saj skoraj četrtina respondentov ni bila seznanjena s to terminologijo. Glavni vir znanja o dvojni izjemnosti je izmenjava izkušenj med kolegi, vendar je dostop do formalnih izobraževalnih priložnosti omejen (Baum, Olenchak in Owen, 2004). Raziskava obenem ugotavlja, da več kot polovica strokovnih delavcev poroča o izkušnjah z delom z dvojno izjemnimi učenci, a mnogi učitelji teh učencev niso prepoznali, kar kaže na nezadostno sposobnost pravočasnega prepoznavanja dotične skupine otrok (Winebrenner, 2003). Treba je torej povečati dostopnost strokovnih usposabljanj za učitelje, da bi omogočili bolj ciljno usmerjeno obravnavo teh učencev. Na osnovi ugotovitev poudarjamo nujnost sprememb v usposabljanju strokovnih delavcev za zgodnje prepoznavanje dvojne izjemnosti, kar bi prispevalo k večji podpori teh učencev v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Strokovni delavci morajo biti že v zgodnjih fazah izobraževanja ustrezno usposobljeni za prepoznavanje in podporo dvojno izjemnim učencem. To zahteva razvoj pedagoških pristopov, ki hkrati obravnavajo učne težave in spodbujajo nadarjenost, kot je navedeno v Navodilih za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo za delo z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami (Košnik, 2025). Rezultati raziskave poudarjajo potrebo po sistemskih spremembah v strokovnem znanju strokovnih delavcev, predvsem z vključitvijo ciljno usmerjenih programov usposabljanja, ki bi jim omogočili učinkovitejšo podporo dvojno izjemnim učencem in s tem povečali njihove možnosti za uspeh.

Summary

This research explores the recognition and support of twice-exceptional students—those who exhibit both giftedness and specific learning disabilities—within the educational system. Educational systems often focus on identifying deficits and disorders, but twice-exceptional students require an approach that simultaneously nurtures their strengths while addressing their challenges. The study's purpose is to evaluate teachers' understanding of twice-exceptionality, their self-assessment of competence in working with these students, and the availability of professional training on the subject. The research utilized a quantitative approach, collecting data through a questionnaire distributed to 150 educational professionals across various segments of the school system. Data collection occurred in June and July of 2024, using closed educational groups on social media. The data were analyzed using descriptive and inferential statistical methods with the aid of IBM SPSS Statistics 26. Key findings from the study show that a majority of educational professionals (78%) understand twice-exceptionality as the combination of giftedness and special needs, which is crucial for providing appropriate support. However, only 19% of teachers specifically recognize twice-exceptionality as the combination of giftedness and learning disabilities. This gap highlights the need for clearer definitions and consistent use of terminology in educational literature in Slovenia. More than half of the respondents (56%) reported having experience working with twice-exceptional students, while 44% had not.

Teachers predominantly acquire knowledge about twice-exceptionality informally. The most common sources of knowledge were discussions with colleagues (28%), professional literature (21%), academic studies (19%), and training sessions (12%). This reliance on informal learning points to a significant gap in formal professional development opportunities. Teachers rated their competence in identifying twice-exceptional students as moderate (average score of 3.0), with 40% assessing their competence as good, while 25% rated it as insufficient or poor. Only 7% considered themselves highly competent. Similar results were found regarding their self-assessed competence in teaching these students. Despite relatively high self-assessment scores, 22% of teachers expressed concern about their ability to work effectively with twice-exceptional students. The majority (87%) of respondents felt that more professional training opportunities were necessary to improve their ability to support these students. Additionally, only a third of the respondents had attended formal

training on the topic in the past decade, underscoring the urgent need for more accessible professional development.

The study highlights the gap in both the recognition and support of twice-exceptional students, revealing a clear need for systemic changes in teacher education and professional development. Enhancing teachers' understanding and skills through more focused training could significantly improve the academic and personal outcomes for twice-exceptional students.

Literatura

- Ančimer Aljaž, K., & Juriševič, M. (2018). Problemi opredeljevanja in prepoznavanja dvojno izjemnih učencev. *Šolsko svetovalno delo*, 22(1), 32–42. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-MIABT0BN/702c9dde-f806-46c6-a78e-6d2f354a44c7/PDF>
- Baum, S., Olenchak, F. R., & Owen, S. V. (2004). Gifted students with attention deficits: Fact. In *Twice-exceptional and special populations of gifted students* (Vol. 7, pp. 35–47).
- Baum, S. M., Schader, R. M., & Hebert, T. P. (2014). Through a different lens: Reflecting on a strengths-based, talent-focused approach for twice-exceptional learners. *Gifted Child Quarterly*, 58(4), 247–331. <https://doi.org/10.1177/0016986214547632>
- Baum, S. M., Schader, R. M., & Owen, S. V. (2021). *To be gifted and learning disabled: Strength-based strategies for helping twice-exceptional students with LD, ADHD, ASD, and more*. Routledge.
- Beckley, D. (1998). *Gifted and learning disabled: Twice exceptional students*. Office of Educational Research and Improvement. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED424711.pdf>
- Beckmann, E., & Minnaert, A. (2018). Non-cognitive characteristics of gifted students with learning disabilities: An in-depth systematic review. *Frontiers in Psychology*, 9, 504. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00504>
- Bianco, M. (2005). The effects of disability labels on special and general education teachers' referrals for gifted programs. *Learning Disability Quarterly*, 28(4), 285–293.
- Foley Nicpon, M., Allmon, A., Sieck, B., & Stinson, R. D. (2011). Empirical investigation of twice-exceptionality: Where have we been and where are we going? *Gifted Child Quarterly*, 55(1), 3–17.
- Gharashi, K. (2015). Challenges of deaf and hearing-impaired children. *International Journal of Biology, Pharmacy and Allied Sciences*, 4(8), 460–466. https://www.researchgate.net/publication/333934365_CHALLENGES_OF_DEAF_AND_HEARING-IMPAIRED_CHILDREN
- Hermon, S. (2002). *Gifted students with disabilities*. <https://gifted.tki.org.nz/assets/Uploads/files/Gifted-students-with-disabilities.pdf>
- June Maker, C., & Rooks-Ellis, D. (2009). Inquiry: A teaching approach for gifted visually impaired learners. *Gifted Education International*, 25(2), 172–187. <https://www.researchgate.net/publication/254094757>
- Kaufman, S. B. (Ed.). (2018). *Twice exceptional: Supporting and educating bright and creative students with learning difficulties*. Oxford University Press.
- Kiswarday, V. (2017). Dvojna izjemnost: ustvarjanje spodbudnega učnega okolja za učence, ki so dvojno izjemni. *Vzgoja*, 19(76), 5–8.
- Kiswarday, V. (2018). Individualiziran program v inkluziji. In M. Schmidt Krajnc, D. Rus Kolar, & E. Kranjec (Eds.), *Vloga inkluzivnega pedagoga v vzgoji in izobraževanju* (pp. 47–58). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Košnik, P. (2025). *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo...* Zavod RS za šolstvo.

- Košnik, P., Plavčak, D., Vovk-Ornik, N., Pulec Lah, S., & Mohar, M. (2023). *Smernice za pripravo in spremljanje individualiziranega programa*. Zavod RS za šolstvo. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-HWNGCMZI>
- Lee, M. K., & Olenchak, F. R. (2015). Individuals with a gifted/attention deficit/hyperactivity disorder diagnosis: Identification, performance, outcomes, and interventions. *Gifted Education International*, 31(3), 185–199. <https://doi.org/10.1177/0261429414530712>
- Lep, B. (2012). Dvojno izjemni otroci – nadarjeni učenci s specifičnimi učnimi težavami. In T. Bezić (Ed.), *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci*. (pp. 67–80). Zavod RS za šolstvo.
- Lep, B. (2015). Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev na komisiji za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami. *Šolsko svetovalno delo*, 19(1–2), 24–32. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-0UZ31FPS>
- Lep, B. (2020). Podpora dvojno izjemnim učencem v šoli. *Vzgoja in izobraževanje*, 51(1–2), 23–28.
- Lovett, B. J., & Sparks, R. L. (2011). The identification and performance of gifted students with learning disability diagnoses: A quantitative synthesis. *Journal of Learning Disabilities*, 44(4), 304–315.
- Madaus, J., Tarconish, E., Langdon, S. W., & Gelbar, N. (2022). High school and transition experience of twice exceptional students with autism spectrum disorder. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9549122/>
- Magajna, L. (2007). Prepoznavanje in razumevanje nadarjenih učencev s specifičnimi motnjami učenja. In M. Kavkler & M. Košak Babuder (Eds.), *Učenci s specifičnimi učnimi težavami* (pp. 167–180). Društvo Bravo.
- Magajna, L. (2010). Kognitivni in metakognitivni vidiki funkcioniranja nadarjenih učencev s specifičnimi motnjami učenja. In I. Andolšek & M. Hudoklin (Eds.), *Izzivi in pasti otrošva in adolescence* (pp. 7–21). Svetovalni center Ljubljana.
- McFadden, J. (2017). Identifying and supporting twice-exceptional students with autism spectrum disorder (ASD). *Journal of Educational Leadership in Action*, 4(2). <https://digitalcommons.lindenwood.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=ela>
- Montgomery, D. (2015). *Teaching gifted children with special educational needs: Supporting dual and multiple exceptionality*. Routledge.
- Mullet, D. R., & Rinn, A. N. (2015). Giftedness and ADHD: Identification, misdiagnosis, and dual diagnosis. *Roeper Review*, 37(4), 195–207.
- Neihart, M. (2003). Gifted children with attention deficit hyperactivity disorder. <https://www.ldonline.org/ld-topics/gifted-ld/gifted-children-attention-deficit-hyperactivity-disorder>
- Neihart, M. (2008). Identifying and providing services to twice-exceptional children. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(1), 93–112.
- Neumann, L. C. (2004). Accommodating 2e students. *Twice-Exceptional Newsletter*, 7(1), 9–13. https://2ecenter.org/wp-content/uploads/2018/09/2e_Newsletter_Issue_7.pdf
- Obed, N., Potočnik, N., & Vrhovski, M. (2020). Močna področja pri učencih s posebnimi potrebami – ozaveščanje in beleženje. *Vzgoja in izobraževanje*, 51(1–2), 30–35. https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/09/05_NikaObed-idr.pdf
- Pemberton, J. A. (2004). *Identifying and serving gifted students with learning disabilities...* (Doctoral dissertation). OhioLINK. http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=miami1090339-595
- Reis, S. M., & Renzulli, J. S. (2004). Current research on the social and emotional development of gifted and talented students. *Psychology in the Schools*, 41(1), 119–130.
- Reis, S. M., Baum, S. M., & Burke, E. (2014). An operational definition of twice-exceptional learners. *Gifted Child Quarterly*, 58(3), 217–230.
- Rooks, D. L., & June Maker, C. (2009). Inquiry: A teaching approach for gifted visually impaired learners. *Gifted Education International*, 25(2), 172–187.
- Strokovna izhodišča posodobitve koncepta odkrivanja nadarjenih otrok... (2019). Zavod RS za šolstvo.
- Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom*. ASCD.
- Tomlinson, C. A. (2017). *How to differentiate instruction in academically diverse classrooms*. ASCD.

- Trail, B. A. (2022). *Twice-exceptional gifted children: Understanding, teaching, and counseling gifted students*. Routledge.
- Vovk Ornik, N., Deutsch, T., Košnik, P., Plavčak, D., & Rogelj, S. (2023). *Zagotavljanje enakih možnosti v izobraževanju*. Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/zagotavljanje_enakih_mojnosti_PP.pdf
- Watson, S. (2019). IEP – Individual education program. <https://www.thoughtco.com/iep-individual-education-program-3111299>
- Winebrenner, S. (2003). Teaching strategies for twice-exceptional students. *Intervention in School and Clinic*, 38(3), 131–137.

Avtorice:

Sandra Hrenič, mag. prof. inkl. pedagog.

Zavod Antona Martina Slomška, Vrbanska cesta 30, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: hrenics@gmail.com

Anton Martin Slomšek Institute, Vrbanska cesta 30, 2000 Maribor, Slovenia, e-mail: hrenics@gmail.com

dr. Mojca Kukanja Gabrijelčič, PhD

Redna profesorica, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, Cankarjeva 5, 6000 Koper, Slovenija, e-pošta: mojca.k.gabrijelcic@pef.upr.si

Full Professor, Faculty of Education, University of Primorska, Cankarjeva 5, 6000 Koper, Slovenia, e-mail: mojca.k.gabrijelcic@pef.upr.si

dr. Vanja Riccarda Kiswarday, PhD

Izredna profesorica, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, Cankarjeva 5, 6000 Koper, Slovenija, e-pošta: vanjariccarda.kiswarday@pef.upr.si

Associate Professor, Faculty of Education, University of Primorska, Cankarjeva 5, 6000 Koper, Slovenia, e-mail: vanjariccarda.kiswarday@pef.upr.si